

κιά και "Αλωσις τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν Ὀθωμανῶν ἐν ἔτει 1453. Συνέγραψεν Α. Γ. Πασπάτης. Ἐν Ἀθήναις. Ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν Ἀδελφῶν Περρῆ. 1890, σ. 213 ἐπισημειωμένη ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἀκουστριακῆς πρεσβείας. . . ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Ἀουστρίας». Λοιπὸν οἱ καθαρεβουσιῶνοι μπερῶνε και καθαρεβουσιῶνο ἀπὸ τὰ 1890 νὰ μιμηθοῦνε. Καλὰ θὰ κάμουνε. Ἄν ἀγαποῦνε και πιδ γουστόζα, θὰ χαροῦνε και δάφτα σὺν ἴδιον τὸ βιβλίον. Ἄς κοιτάξουνε, σ. 231, τί λέει μιὰ ἐπιγραφή ἀπάνω σὲ μιὰ στήλη μαρμαρίνου μιᾶς παλιᾶς βυζαντινῆς ἐκκλησιᾶς ἐπὶ τὴν Πόλιν. «Τοῦ ἁγίου πατρὸς ἡμῶν Συμεοῦ... Ὁρίσται; Συμεοῦ, δηλαδὴ ὀνομαστικῆ Συμεοῦ (κ. Ἀπολογία, 100 κ. ἀκόλ.). Νὰ σας τὸ λοιπὸ, και χιλιοστὴ φορά, ὁ Παρθενός μας.

ΣΑΜΟΘΡΑΚΗ

(ΤΟ ΝΗΣΙ)

Εἶχε ἀκουστὰ ἢ εἶχε διαβάσει ὁ Φαρδὺς πὼς κάποιος ἀρχαῖος, Ἀρίσταρχος, ἦταν Σαμοθρακίτης και πὼς αὐτὸς πρῶτος, καθὼς λέει ὁ κόσμος, σκέφτηκε και στόλισε μὲ τόνους και μὲ πνεύματα τίς συλλαβὲς τῆς ἑλληνικῆς γλώσσας, ἐνῶ πρῶτῆρα οἱ Ἕλληνας ἐγράφαν δίχως αὐτά. Ὁ Φαρδὺς ἦταν λογικὸς ἀνθρώπος και εἶπε μέσα του. — Ὁ Ἀρίσταρχος ἦταν Σαμοθρακίτης και ὁμοίως τὸς τόνους και τὰ πνεύματα ἐπὶ τὴν ἑλληνικὴν γλώσσα. Καὶ ἐγὼ εἶμαι Σαμοθρακίτης, ἄς τὸς βγάλω ἐγὼ τὸς τόνους και τὰ πνεύματα ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴν γλώσσα. Ἐκεῖνος ἦταν Ἀρίσταρχος ὁ Γραμματικὸς, και γὼ εἶμαι Φαρδὺς ὁ Γραμματισμένος. Τί χρειάζονται οἱ τόνου και τὰ πνεύματα ἀφοῦ πρὶν ἀπὸ τὸν Ἀρίσταρχο δὲν τὰ ἐσημείωναν οἱ Ἕλληνας, και οἱ Ἕλληνας ἐκείνου τοῦ καιροῦ εἶναι αὐτοὶ πού τὸς θαυμάζει ἢ ἐδῶρῆται και ὁ κόσμος ὅλος. Ἐμεῖς δὲ θέλουμε τάχα νὰ μοιάσουμε τὸς Ἕλληνας ἐκείνους; Ὑστερα ἀπὸ μένα ἄς γράφουν πάλε οἱ Ἕλληνας δίχως τόνους και πνεύματα ἔτσι θὰ γίνουμε και ἄξιοι τῶν προγόνων μας. Καὶ οἱ ἀπόγονοι θὰ λένε πὼς Σαμοθρακίτης πρῶτος ἐβάλε τὸς τόνους και Σαμοθρακίτης πρῶτος τὸς κατάργησε.

Ὁ συλλογισμὸς αὐτὸς, σὰν καλὸς σπόρος σὲ γῆ ἔτοιμη νὰ τὸν δεχτεῖ, ἔπιασε και φύτρωσε καλῶς φυτόν τωσ ἐπὶ κεφάλι τοῦ Φαρδύ και ἐγένε ὄνειρο και δέντρο και τέλος ἔργον. Τόση εἶναι ἡ δύναμη τῆς ἱστορίας και τῆς λογικῆς. Ἡ καταγωγή τοῦ

*) Ἡ ἀρχὴ σὲν ἀριθ. 3^{ος}.

Φαρδύ και ἡ λογικὴ του γέννησαν τὸ βιβλιαράκι «περὶ ἀτόνου και ἀπνευματιστοῦ γραφῆς».

Και βάλθηκε ὁ Σαμοθρακίτης και ἀνοίξε βιβλία και διάβασε, και ὕστερα ἐγράψε ἄρθρα και τὸ βιβλιαράκι του, και πολέμησε μὲ πάθος τὸς τόνους και τὰ πνεύματα. Καὶ ἔταν μερικὲς ἐφημερίδες τὸν περιπαίξαν ἢ τόνε χτύπησαν γιὰ τὰ γραφόμενά του, αὐτὸς ἀποκρίθηκε σὰ μάρτυς τοῦ Χριστιανισμοῦ ἢ τῆς Ἀλήθειας, και ἐγράψε γράμματα και δημοσίεψε διατριβὲς και γέμισε τὴ ζωὴ του μὲ ταραχές. Καὶ αὐτὸς δούλευε «γιὰ τὴν Ἀλήθεια». Αὐτὸ χρειάζεταν ἡ ἰδιοσυγκρασία του, και τῆς ταπεινότητος. Καὶ τόσο τοῦ εἶχε γίνε συνήθεια και πάθος ἡ ἀτονὴ και ἀπνευματιστὴ γραφὴ πού, καθὼς διηγᾶται ὁ καθηγητὴς πού ἦρθε ἀπὸ τὴν Ἀθήνα ἐπὶ τὴν Σαμοθράκην γιὰ τὸς σεισμούς, μ' ἔλη τὴν ταραχὴ του πού σειοῦνταν τὸ σπῆτι του, ὁ Φαρδὺς τοῦ ἔστειλε κάθε μέρα σὺν θωρακωτὸ σημείωσες μὲ παρατηρήσες γιὰ τὸς σεισμούς, γραμμένες δίχως τόνους και πνεύματα. Καὶ οἱς πιδ ἀνάποδες περιστάσες τῆς ζωῆς δὲν ἐξεχνούσε τίς θεωρίες του. Ἄλλ' ἀφοῦ ἦταν ἄξιος και σ' αὐτὲς τίς περιστάσες νὰ γράφει ἀτάραχα και νὰ παρατηρεῖ και νὰ βαστᾶ σημειώσες, ἀφοῦ δὲν ἔχανε τὰ συλλογικά του οὔτε στοὺς μεγαλῆτερους σεισμούς, πᾶσι νὰ πει πὼς τὸ μυαλό του θὰ ἦταν γερό, ὅσο και ἂν οἱ θεωρίες τῆς λογικῆς του δὲ θὰ στέκονταν ἀδιάκοπα ὄρθιες, ἀσάλευτες, ἀθάνατες, συστήματα αἰώνια και ἀφάρτα. Ὅσο και ἂν μὲ ἐρχεται νὰ τὸ λογαριάσω γιὰ σκιαμαχία τὸ πάθος αὐτὸ ἐνὸς νησιώτη πού ἀπὸ τὸ νησί του κάθεται και πολεμᾷ μὲ λύσσα τὸς τόνους και τὰ πνεύματα, ὅμως θαυμάζω και ἄθελα τὴν ἐπιμονὴ τοῦ ἀνθρώπου αὐτοῦ πού μὲ θυμίζει τὸ «κόνειον» τοῦ Σωκράτη ὅπως ἡ λογικὴ του μὲ θυμίζει τὴν διαλεκτικὴν τοῦ Πλάτωνα.

Ὁ Φαρδὺς εἶναι ἀπὸ τὴν ἴδια φυλὴν και οὐσία μὲ τὸν Πλάτωνα. Καὶ καλὰ πού καταπαίστηνε στοὺς τόνους και σὺν πνεύματα, εἰδημῆ, μὲ τὴν ἀκράτητην και ἀλόγιστην λογικὴν του θὰ πολεμοῦσε ἄλλα πράματα πιδ οὐσιαστικά νὰ τὰ χῶσει μέσα σὲ στενὰ συστήματα. Καὶ θὰ ἦταν χαμένος κόπος. Εἶδα μιὰ χειρόγραφον μελέτην του («θηρησκεία και ἔθνος τῶν ὑπὸ τὸς Τούρκους Ἑλλήνων») πού λέει, ὅπως τὸ εἶχε πει και ὁ Χιώτης Κοραῆς, πὼς μὲ τὰ γράμματα («διὰ τῆς ἐξαπλώσεως τῶν φώτων» δηλαδὴ) θὰ σωθεῖ τὸ Ἑλληνικὸ ἔθνος και πὼς στρατὸς και ἔπλα και ἐπαναστάσες δὲ χρειάζονται, πὼς

ἡ ἐπανάστασις τοῦ 1821 ἦταν περιττὴ ὅσο ἀξιοθαύμαστοι και ἂν εἶναι οἱ ἥρωες τοῦ σηκωμοῦ ἐκείνου. Καὶ ὁ Βησαρίωνας μετὰ τὸ 1453 εἶχε πει κάτι τέτοιο γιὰ τὰ γράμματα πού σώζουν τὰ ἔθνη!

Ὅταν ἡ λογικὴ, ἔτσι και ἐνὸς Πλάτωνα, καταγίνεται νὰ σπέρνει ἀμφιβολίες γιὰ τὰ πιδ δυνατὰ και ἀληθινὰ αἰσθήματα ὅπως εἶναι τὸ αἶσθημα τῆς αὐτοσυντηρησίας μιᾶς φυλῆς και νὰ προσπαθεῖ μὲ λόγια και σοφίσματα νὰ κρυφοφαρμακῶνει τὰ πιδ χρήσιμα και ὑγιεινὰ και ροδοκκόκινα τῆς ζωῆς πράματα, ὅπως εἶναι ὁ πόλεμος—τότε ἡ λογικὴ εἶναι ἀνωφέλετη, ἀχρηστὴ, ἀσκημη και ἀστεία, και τότε τὴν ποδοπατῶ.

Ἡ διαλεκτικὴ εἶναι τέχνη εὐχάριστη πού, ἐπειδὴ παραρέσει στοὺς Ἕλληνας ἀφῆτου ἔπεσαν, τὴν σιχάθηκα. Καὶ εἶναι ἡ διαλεκτικὴ ἀρρώστια χειρότερη ἀπὸ τὴν χολέρα πού πάσχιζε ὁ Φαρδὺς νὰ τὴν σπουδάσει και νὰ τὴν πολεμήσει. Εἶναι ἡ διαλεκτικὴ ἀρρώστια πού μπαίνει σὺν ὑγιεινῶν ἀνθρώπων τὰ κόκκαλα και τὰ σαπίζει. Καὶ σύμπτωμά τῆς σοβαρὸν εἶναι τὰ πολλὰ λόγια. Καὶ ἐνῶ τὸς βλέπεις και εἶναι ζωντανοί, ἀπὸ μέσα εἶναι σάπιοι, σὰν ἕνα σακκούλι χτικιασμένον κόκκαλα, και ἐνῶ ἔχουν ἀντίκου τὸς ἐχθροῦς ὄρθιους πού πολεμοῦν μὲ ἔπλα, αὐτοὶ καθισμένοι προφέρουν λέξεις ἢ σὺν κόνονται σὺν πόδι γιὰ νὰ βγάλουν λόγους. Καὶ εἶναι γι' αὐτοὺς ἡ διαλεκτικὴ τόσο ἁμορφὴ και τόσο εὐκολὴ πού βαρυσῶνται νὰ κάμουν και τίποτε ἄλλο.

Τὰ γράμματα εἶναι ἀδιάφορα ἔταν κρίνει κανεὶς γιὰ τὴν τελειότητα ἐνὸς ἀνθρώπου. Τίς περισσοτέρες φορές μάλιστα καταστρέφουν τὸν ἀνθρωπισμὸν, γιὰ τὴν κάμουν τὸν ἀνθρώπο θεωρητικόν. Δὲν εἶναι ἀνθρώπος ὁ θεωρητικὸς, εἶναι κάποιον ἄλλο εἶδος ζωῆς. Ἀνθρώπος θὰ πει κάτι πού κινεῖται και στοχάζεται, και ὄχι κάτι πού μονάχα στοχάζεται. Καὶ ἔταν ὁ στοχασμὸς τόσο πλατύνει και φουσκώνει πού πλακῶνει και πνίγει τὴν ἐνέργεια και τὴν ἀπλή ἀκόμα κίνηση, τότε πιδ ὁ ἀνθρώπος παραμορφώνεται και γίνεται τέρας. Ὅποιος ξεχάσει νὰ περπατεῖ δὲν εἶναι πιδ ἀνθρώπος.

Κύριε Φαρδύ, ὄχι μὲ τὰ γράμματα παρὰ μὲ τὸν πόλεμον θὰ σωθεῖ τὸ ἔθνος, γιὰ τὴν ἔτσι θὰ ξυπνήσει ἀπὸ τὰ ναρκωτικὰ χάπια πού καθημερινῶς τὸ ταῖζουν οἱ γραμματισμένοι του, και θὰ σηκωθεῖ σὺν πόδι και θὰ περπατήσει, και ἔταν εἶναι ἀνάγκη θὰ χτυπήσει. Μὴν πνίγετε σὲ ἁμορφὰ ἢ ἀτεχνὰ μαγειρεμένες θεωρίες εἴτε σὲ νοικοκυρεμένα ἢ ἀνοικο-

Γ'.

ΦΟΥΗΤΤÉ

I

Ὁ ρυθμὸς πού κυβερνοῦσε τὴ ζωὴ τοῦ Ὁρέστη γινότανε ὀλοένα πιδ νευρικός και πιδ ἀντάρτικος και πιδ μουγγὰ θανάσιμος. Τὰ νεῦρα του πού τῆδερναν οἱ νύχτες μὲ τὴν ἀσπλαχνὴν ἠδονὴν κ' οἱ μίρες μὲ τὸς ἀβάσταχτους λογισμούς, εἶχανε ἐξικτηθεῖ και ἀδυνατίσει και τὴν παραμικρὴ συγκίνηση λιγοθυμοῦσαν, σὰ νεῦρα γυναικῆς ὕστερικῆς.

Ὅσο διάβαζε γιὰ ἐξετάσες τόσο ἐνοιθε τὴ θεωρία του νὰ σαλεύει και νὰ ραγίζει ἀπὸ τὰ θεμέλια. Ὅ,τι προπάντων ἀναστᾶναι τὸν Ὁρέστη εἶτανε ἡ ἀντικίνησις ἢ βαθεῖα πού ὅσο μελετοῦσε τόσο και τὴν εὔρισκε και πιδ κυβερνήτρια και δικτυοφενεῦτρα τῆς ζωῆς.

— Πουθενὰ ἢ Ἐλευθερία, ἢ Ἰσότης, ἢ Ἀδερφότης, εἶλεγε πηγαινόντας στοὺς δρόμους και κυτᾶζοντας αὐτὲς τίς τρεῖς λέξεις νὰ δημοκοποῦν και νὰ φωνάζουν ἀπάνω σὲ τὸς τοίχους τοῦ Παρι-

σιοῦ. Παντοῦ ἢ Σκλαβιά, ἢ ὑποταγὴ σὲ κάποιον νόμον ἀτσάλεινο πού σέρνει πάντα, χρυσοστολισμένον, σὰ σφαγτάρι, τὸ ἄτομον σὺν βωμὸν τοῦ Γένους και τὸ θυσιάζει σὲ ἀγνωστὸς θεοῦς.

Παντοῦ ἢ Ἀνισότης, ἢ ἐπικράτησις ἢ βέρβερη και ἀμάλακτη πού πιδ δυνατοῦ και τὸ σφᾶξιμο τὸ ἠδονικότατον τοῦ ἀδύνατου και τοῦ μικροῦ.

Και παντοῦ ἀκόμα τὸ Μῖσος, τὸ γλυκὸ ἀλληλοσπάρραγμα τῶν ἀδερφῶν. Ὅλοι εἶμαστε ἀδερφοί! Ἐτεοκλήδες και Πολυνεκλήδες. Καὶ τὸ αἷμα τοῦ Ἀβελ τρέχει ἀκόμα μέσα στοὺς δρόμους και βουᾶ και πλημμυρίζει τίς Πολιτείες και χύνεται και ἀρδεύει τὰ χωράφια—κι ὅλα τὰ χέρια τῶν ἀνθρώπων πού σ' ἀγγιζοῦνε και σὲ χαιρετοῦνε στάζουν αἷμα ἀδερφικό.

Ὁ Ὁρέστης ἀνατρίχιαζε ἀπὸ ἕνα φόβον πρᾶξενον. Τὸ χαντάκι μεταξὺ ἀνθρώπινης ἠθικῆς και φυσικοῦ νόμου, ὀλοένα μεγαλῶνε, μαυρολογοῦσε και βᾶθαινε μπροστὰ του, σὰ στόμα πελώριον, πού ἀνοίχτηκε ἔτοιμον νὰ καταπιεῖ κάθε ἀνθρώπινη χαρὰ και κάθε ἐλπίδα γιοφύριον και συνδιαλλαγῆς. Τώρα μόνον εἶλεπε ὁ Ὁρέστης πὼς καμιά δὲν εἶχε σχέση ἢ Ἀγάπη μὲ τὴν ζωὴν. Κ' ἔτσι ὅλη του ἡ Θεωρία πού βάσιν εἶχε τὴν Ἀγάπην, τρέκλιζε κ' ἔπεφτε.

Φριχτὸ ζετυλιζότανε τώρα τὸ θέαμα τῆς ζωῆς μπροστὰ του: Τὰ φυτὰ συρομαδιόυνται και παλεύουνε γιὰ ν' ἀρπάξουνε ὅσο μπερῶνε πιδότερον φῶς και ἀέρα: τὰ ἕντομα, τὰ ζῶα, οἱ ἀνθρώποι κυνηγοῦνται και σκοτώνονται—πότε φανερά, στήθος μὲ στήθος, σὰν ἐχθροί, πότε κρυφὰ και ἀγκαλιασμένοι μ' ἕνα φιλὸν γλυκόν, τόσο γλυκόν, πού σκοτώνει.—Ὡ! εἶναι ἀργά, εἶναι ἀργά γιὰ μένα, φοβοῦμαι! Ἡ ζωὴ αὐτὴ μὲ τρομάζει, δὲν μπορῶ πιδ νὰ γυρίσω πίσω και νὰ βάλω τὰ νεῦρα μου ἀτσάλι, γιὰ νὰ μπερῶσουν νὰ βροτᾶζουν τὴν ζωὴν. Τώρα τὰ χέρια μου τρέμουνε ἐνίκανον νὰ ὑψωθοῦνε και νὰ παραμερίσουνε τὸς ἄλλους και νὰ ρήξουν κάτω ζεστὰ ἀκόμα τὰ πτώματα τῶν ἐχθρῶν και τῶν ἀγαπημένων γιὰ νὰ πατήσω και νὰ ὑψωθῶ! Τώρα τὰ νεῦρα μου, νεῦρα εἶναι γυναικῆς χλωμῆς πού ἀντικρύζει ξάφνου τὴν πορφυρὴν φρίκην μιανῆς ταυρομαχίας. Ὅ,τι και ἂν λέω, ὅ,τι και ἂν κάνω, τὰ χέρια μου τὰ σφιγμένα πέφτουνε κομένα κάτω και ζητοῦνε πιδ σιγαλινὰ και πιδ τρυφερὰ σαλέματα χερῶν, χάρδια ζητοῦνε ἀπὸ γυναικῆς μαλλιά και ἀπλώνονται σακάτικα ζητιανεύοντας ἐλεημοσύνην γιὰ τὸς μισερὸς και ἀνήμπορους. Ὅ,τι και ἂν λέω, μέσα μου κάθεται μιὰ γυναικίουλα χλωμὴ πού κυ-

κέρυετα λογικά συστήματα τὸ αἰσθημα τῆς αὐτο-
συντηρησίας καὶ τὴν ἀνάγκη τῆς νίκης κανενὸς ἔθνους
καὶ κανενὸς ἀνθρώπου, γιὰ αὐτὰ τὰ αἰσθηματὰ
κρατοῦν ζωντανὸ καὶ ἐλεύθερο τὸν ἄνθρωπο καὶ τὸν
ξετελειόουν. Ὁ πόλεμος κάνει τὸν ἄνθρωπο, καὶ
τὰ ἔθνη εἶναι μιὰ αἰτία γιὰ νὰ πολεμᾷ. Ὁ σκλάβος
μονάχα μὲ τὸ νὰ πολεμᾷ γίνεται μὲ τὸν καιρὸ ἐ-
λεύθερος. Καὶ ὁ πόλεμος δείχνει τοῦ καθενὸς σωστὰ
πόσο θεωρητικὸς τοῦ τακτικῆς νὰ εἶναι μονάχα.

(Ἀκολουθεῖ)

ΙΔΑΣ

ΤΟ ΩΔΕΙΟ ΜΑΣ

Ἐκάναμε ἐπανάσταση. Καὶ εἶπαμε ὅλοι· Ἦρθε
καιρὸς πιά νὰ ξεχάσουμε τὸν παλιὸ ἄνθρωπο, τὸν
ἄνθρωπο ποὺ δὲν ἔχει τίποτα μέσα του ὑψηλό, καὶ
ἄραϊο καὶ πατριωτικὸ, καὶ νὰ βαφτιστοῦμε σὲ μιὰ
νέα κολυμπήθρα τοῦ Σιλωάμ, νὰ ξαναγεννηθοῦμε,
ν' ἀφίσουμε καταμέρος κάθε πρόστυχο καὶ πο-
ταπὸ καὶ προσωπικὸ καὶ νὰ ριχτοῦμε ὅλοι μὲ τὰ
μοῦτρα νὰ χτίσουμε ἕναν κινούριον, ὀλόχρυσον θρόνον
ποὺ ἀπάνω σ' αὐτὸν νὰ βάλουμε νὰ καθήσῃ καμα-
ρωτὴ καὶ περήφανη ἡ Ἑλλάδα.

Καὶ ὅλοι ποιὸς λίγο, ποιὸς πολὺ, ὁ καθένας
σύμφωνα μὲ τὴν ἀντίσταση ποὺ μπορεῖ ν' ἀναπτύξῃ
μέσα του στὸν παλιὸ ἄνθρωπο, κάτι κάναμε, ἢ ἂν
δὲν κάναμε, προσπαθήσαμε κάτι νὰ κάνουμε.

Ἀπάνω ὅμως στὴν ἱερὴ καὶ ἄγρια αὐτὴ στιγμή,
νάσου καὶ ξεπετάγονται ἀπὸ τὴν ἀφάνεια καὶ τὸ
σκοτάδι ποὺ ἦσαν θημένοι σύμφωνα μὲ τὴν ἀξία
τους χαλκοπράσινοι, σιχαμεροί, ἐκεῖνοι ποὺ οὔτε
ἱερὸ οὔτε ὄσιο ἔχουν μέσα τους, ποὺ γιὰ νὰ ὑπερ-
τήσουν προσωπικὰ πάθη δὲν τοὺς νοιάζει ἂ θὰ βρι-
σουνε μιὰ ἰδέα σὰν καὶ κείνες ποὺ κάνουν τίς ἱπα-
νάστασες, καὶ ἀρχίζουν ἕναν πρόστυχο καὶ ἀτιμο-
αὐτὴ εἶναι ἡ λέξη—πόλεμο κατὰ τῆς ἀλήθειας καὶ
μὲ ψευτιὲς καὶ μπαμπασιὲς πασιλίζουν νὰ κρεμά-
σουν ἕνα μαῦρον σκοτεινὸ πέπλο μπρὸς στὰ μάτια
τοῦ κόσμου γιὰ νὰ μὴ μπορῇ νὰ βλέπῃ τὸ φῶς ποὺ
ἡ ἀλήθεια, σὰν ἀλήθεια σκορπάει.

— Καθαρήστε τὴν κόπρο τοῦ Ἀγγεῖου.

Αὐτὴ εἶναι ἡ φωνὴ ποὺ ἀκούγεται ἀπὸ ὅλη
τὴν Ἑλλάδα.

Καὶ στὸ πανελλήνιον αὐτὸ σάλπισμα, στὴν πα-

νελλήνικὴν αὐτὴ εὐχή, ἔχουνε τὴν τόλμη νὰ προβά-
λουνε τὴ σιχαμερὴ μούρη τους ἄνθρωποι ποὺ ἔχουνε
ἀγκαλιάσει μὲ τὰ δύο τους τὰ χέρια τὸ ντολτσε-
φαρνιτισμὸ, τὴν ψευτιά, τὴν ὑποκρισία, καὶ νὰ φω-
νάξουνε καὶ αὐτοὶ μὲ τὴ λεπτὴ φωνίτσα τους, ποὺ
πνίγεται μέσα στὴ φωνὴ τῆς ἀλήθειας:

— Δὲν εἶναι σπουδαῖο πρᾶμα ἂν διώξετε καὶ
κανένα ἀξιο καὶ ἱκανό. Φτάνει ἐγὼ νὰ κάνω τὸ
γούστο μου.

**

Ἐνας ποὺ λέει πῶς εἶναι ἐριζοσπάστης, εἰδῶ
καὶ κάμποσες ἡμέρες ἐβγήκε σὲ μιὰ ἐφημερίδα,
στοὺς «Καιρούς», καὶ βρίζει τὸ Ὠδεῖο, γιὰτί, λέει,
εἶναι ἕνα ἴδρυμα ποὺ δὲ στέκει στὴ θέση του.

Ἐριζοσπάστης δὲν εἶναι κείνος ποὺ λέει πῶς
εἶναι ἐριζοσπάστης, ἀλλὰ κείνος ποὺ εἶναι στάλη
θινὰ ἐριζοσπάστης. Καὶ ἐριζοσπάστης δὲν μπορεῖ ποτέ
νὰ εἶναι κείνος ποὺ δὲν ἔχει τὴν τόλμη νὰ βγῇ μὲ
τ' ἀληθινὸ του ὄνομα καὶ νὰ πῇ τσεκουράτα κείνα
ποὺ λέει ὅτι ξέρει.

Τὸ κρύψιμο αὐτὸ στὸ σημερινὸ φανερό ἀγῶνα
δείχνει ἕναν ἄνθρωπο ἄντρο. Καὶ ἐριζοσπαστισμὸς
καὶ ἄντρον εἶναι δύο πράματα ποὺ παίζουνε γρο-
θιὲς ἀναμεταξύ τους

**

Καὶ λέει ὁ «ἐριζοσπάστης»·

Τὸ Ὠδεῖο μας δὲν καλλιεργεῖ τὴν ἐθνικὴ μας
μουσικὴ.

Ἦθελα νὰ ξέρω ποῖά λέει ἐθνικὴ μας μουσικὴ ὁ
ἐριζοσπάστης.

Ἀκόμα δὲ νοιώταμε κατὰ δυστυχία ὅτι ἐθνικὴ
μουσικὴ δὲν ἔχουμε. Μάλιστα, κύριε ἐριζοσπάστη,
ἐθνικὴ μουσικὴ δὲν ἔχουμε. Ἐχουμε ὅμως μοτίβα
ποὺ ἀπάνω σ' αὐτὰ θὰ δημιουργηθῇ ἡ ἐθνικὴ μας
μουσικὴ στὸ μέλλον.

Καὶ ἂν ἀκόμα δὲ δημιουργηθῆκε ἡ ἐθνικὴ μας
μουσικὴ, σ' αὐτὸ δὲ φταίει τὸ Ὠδεῖο.

Τὸ Ὠδεῖο ἔχει σκοπὸ νὰ μαθαίη τὸν ἄνθρωπο
μουσικὴ, ὅχι ὅμως καὶ νὰ τὸν κάνει μεγαλοφυῆ,
γιὰτί οἱ μεγαλοφυῆς γεννιοῦνται, δὲ γίνονται.

Τί φταίει ἤθελα νὰ μάθω τὸ Ὠδεῖο, γιὰτί σὺ,
κύριε ἐριζοσπάστη, ἂν εἶσαι μουσικὸς—ἂν καὶ δὲν τὸ
πιστεύω αὐτό, γιὰτί ἂν εἴσους δὲ θάγραφες ὅσα
γράφεις—τί φταίει λοιπὸν τὸ Ὠδεῖο ἂν σὺ δὲν εἶσαι
μουσικὴ μεγαλοφυῆ;

τάζει τὰ βουνὰ καὶ τὴ θάλασσα καὶ τὴν ἀγάπην
καὶ τὸ θάνατο καὶ κλαίει...

Ἔτσι ποὺ τοῦ ξεσκεπάστηκε ξάφνου τὸ θέαμα
τῆς ζωῆς, ὁ Ὀρέστης δὲν μποροῦσε νὰ τὸ βραστάξει.
Πολὺ δυνατὸ καὶ ἀψὶ κρασί εἶτανε γιὰ τὸ ντελικάτο
κεφάλι του. Τρίκλιζε σὰ μεθησιμῶνος.

Πῆρε τὸ βαποράκι τοῦ Σηκουάνου καὶ πῆγε τὸ
ἀπόγευμα στὴν ἐξοχὴ νὰ δεῖ λίγη πρακινάδα, ν' ἀ-
λαφρώσει.

Δέντρα παντοῦ καταπράσινα καὶ ταντέλες ἡ-
σινες ἀπάνω στὴ γῆς. Χελιδόνια ποὺ γυρίσανε
ἀπὸ τίς ζεστὲς στεριὲς καὶ κρατοῦνε ἀπάνω στὰ
φτερά τους ὅλες τίς φλογερὲς ἐλπίδες τοῦ καλοκαι-
ριοῦ. Μιὰ γλυκότητι νιότη παντοῦ: στὰ δέντρα,
στὰ πουλάκια, στὶς πεταλοῦδες, στὰ νερά. Σὰ νὰ
μὴν τὸ προσμένανε ποτέ τους αὐτὸ τὸ θέαμα τοῦ
Ἀπρίλη. Ὅλα σαστισμένα, εὐτυχισμένα ἀπὸ τὸν
ἀνέλπιστο γυρισμὸ. Ὅλα γελοῦσανε. Καὶ τὸ βράδι
ὅταν γύρισε σπίτι του ὁ Ὀρέστης—ποτέ δὲ θὰ ξε-
χάσει ἐκεῖνο τὸ βράδι!—ἡ Χρυσούλα εἶχε ἀνάψει
τὴ λάμπα καὶ τὸ δωμάτιο εἶτανε τριανταφυλλὶ
καὶ μαῦρο. Καθότανε μπροστὰ στὸ πιάνο καὶ εἶχε
τὸ νοῦ τῆς ἀλλοῦ. Εἶχε τὸ νοῦ τῆς μέσα τῆς ἐπου-
ῆ ἀπελπισία σὰν ἀράχνη βουδύπλακε νύχτα καὶ

μέρα, νύχτα καὶ μέρα, ἕνα μεγάλο-μεγάλον δίχτυ.
Σὰν πεταλοῦδες πιανόντανε καὶ πεθαίνανε ἀπάνω
του ὅλες τίς οἱ ἐλπίδες. Γλιστροῦσε πρὸς τὸ θά-
νατο ἡσυχά, ἡσυχά, χωρὶς θόρυβο καὶ ἄγρια ξεφω-
νητὰ, χωρὶς ἀνασηκώματα χειρῶν θεατρικὰ, χωρὶς
μελοδραματικὰ ξελαρυγγίσματα.

Πέθαινε ὅπως πεθαίνουν τὰ λουλούδια, ὅπως
πεθαίνουν οἱ ὄψεις τῶν ἡλιων, πεθαινε ὅπως πε-
θαίνουν ὅλα τὰ ἔμορφα καὶ ντελικάτα ποὺ δὲν ἀντέ-
χουν εἰδῶ ἀπάνω στὸ θούεστο γλέντι τῆς βαρβα-
ρῆς ζωῆς.

Ὁ Ὀρέστης τόσο καιρὸ δὲν ἔβλεπε τίποτα.
Μόνον τὸ βράδι ἐκεῖνο, ὡς ἔπεσε στὸν καναπέ κου-
ρασμένος, σήκωσε τὰ μάτια καὶ τὴν εἶδε. Τὸ φῶς
τῆς λάμπας ἔτσι ποὺ χυνότανε ἀπάνω τῆς καὶ ἀγνο-
φοῦσε τὴν κατχομή τῆς, εἰδείνε τὴ μεγάλη κα-
ταστροφὴ τοῦ Κοήμου. Εἶχε λιώσει... Σὰν ἀπὸ
σεντέφι εἶχε καταντήσει τὸ κορμάκι τῆς, σεντέφι
ψιλοδουλεμένο ἀπὸ τὸ ὑπομονετικὸ ἀργοκούνητο χέρι
τοῦ Πάνου.

II

Ἡ Χρυσούλα ἐνοιωσε ἀπάνω τῆς τὰ μάτια τοῦ

Μέσα ἀπ' τὸ Ὠδεῖο βγήκαν ὅλοι ποὺ ἀράδιασε-
στὰ ἄρθρα σου. Καὶ βγήκαν μ' ὅλα τὰ ἐρόδια ποὺ
χρειαζόντουσαν γιὰ νὰ μπορέσουν νὰ μπουνε πρώτοι
καὶ καλλίτεροι στὰ κενσερβаторία τῆς Εὐρώπης.

Ἄν τὴν αὐτὸ μ' ὅλη τους τὴ φωτιά, καὶ τὸ
γαλέντο, καὶ τὴν ἐξυπνάδα, καὶ τὴ μόρφωσι δὲ
μπόρεσαν ἢ δὲ θέλησαν νὰ βάλουν μὲ τὸ χέρι τους
ἕνα μικρὸ ἢ μεγάλο λιθάρι στὸ παλάτι ποὺ πρέπει
νὰ χτιστῇ γιὰ νὰ στήσῃ τὸ δικαυαντίον ἔθρονον τῆς
ἡ ἐθνικὴ μας μουσικὴ, φταίει γι' αὐτὸ τὸ Ὠδεῖο;

Φταίει τάχατες τὸ Ὠδεῖο γιὰτί ὁ Σαμάρας ἔ-
γινε Ἰταλὸς στὴν ψυχὴ καὶ μὲ Ἰταλικὸ πινέλο
ἐξωγράφισε ὅλες του τίς σύνθεσες; Φταίει τὸ Ὠ-
δεῖο γιὰτί ὁ Ναπολ. Λαμπιελὲτ δὲν μπόρεσε νὰ γίνῃ
οὔτε Ἰταλὸς, οὔτε Γάλλος, οὔτε Γερμανὸς, οὔτε
Ἑβραῖος, οὔτε Ρωμῖος στὴν ψυχὴ. στὸ αἰσθημα,
καὶ ὅλη του ἡ δημιουργικὴ του ἐργασία εἶναι κρι-
μικὰ δεκαριά τραγουδάκια ποὺ ἂν τὰ στίψῃς ἔλα
μαζὶ δὲ θὰ βγάλῃς μιὰ πατούτα ἀπὸ μιὰ σύνθεσι
τοῦ Καλομοῖρη;

Καὶ μπορεῖ τὸ Ὠδεῖο νὰ καμαρώνῃ γιὰτί ὁ
Καλομοῖρης ποὺ σπούδασε στὸ ἐξωτερικὸ, καὶ στὸ
ἐξωτερικὸ ζῆ, εἶναι πιά Ἑλληνας στὴν ψυχὴ καὶ
στὸ αἰσθημα, καὶ στὸ ὄφρος, καὶ στὸ χρώμα, καὶ
στὴν ἐμπνευσι, ἀπὸ κάθε ἄλλον Ἑλληνα μουσικὸ;

Καὶ φταίει τὸ Ὠδεῖο γιὰτί ὁ κ. Γ. Λαμπιελὲτ
ἐνῶ δὲν ἐγεννήθηκε γιὰ μουσικὸς ἔγινε μουσικὸς;

Καὶ μπορεῖ νὰ καμαρώνῃ τὸ Ὠδεῖο γιὰτί ὁ
Λάβδας ποὺ ἐσπούδασε μονάχος του τὴ μουσικὴ,
χωρὶς νὰ πᾶῃ σὲ κανένα ξένο ἢ ντόπιον κενσερβα-
τόριο, ἐφτεῖκεσε τὴ Μαντολινατά καὶ μὲ τίς συνθέ-
σες του τίς Ἑλληνικὲς, τίς ἐμπνευσμένες, τίς γραμ-
μίνες ἀπάνω σὲ μοτίβα Ἑλληνικὰ, ἔβαλε τὰ γυαλιὰ
σὲ πολλοὺς ποὺ περπατοῦνε φουσκωμένοι σὰν κούρ-
κι, νομιζόντας πῶς κάτι ἀξίζουν;

Ἄν δὲν ἔχουμε σήμερις ἐθνικὴ μουσικὴ, τέπα
καὶ παραπάνω. Φταίμε μεῖς. Γιὰτί ἐμεῖς καταντή-
σαμε τὴν Ἑλλάδα σὲ τέτοια χάλια ποὺ νὰ μὴ
μπορῇ νὰ βγάλῃ οὔτε ἕνα μέγαλον ποιητὴ, οὔτε
ἕνα μουσικὸ, οὔτε ἕναν πολιτικὸ, οὔτε ἕνα ζωγράφον.

Ὅσους εἶχαμε πεθάνανε. Καλλίτερου; δὲ βλέπω
πυθενά.

Βλέπετε πυθενά κανένα νέο Σολωμό, κανένα
νέον Βλαζοφίτη, κανένα νέο Παλαμᾶ, κανένα νέο
Καλομοῖρη, κανένα νέο Λαυράγγου, κανένα νέο
Ἀλέξ. Κουμουνοῦρο, Ἐπαμ. Δεληγεωργῆ, Θρασ.

Ὀρέστη καὶ κοκκίνισε καὶ σήκωσε δειλὰ δειλὰ τὸ
κεφάλι καὶ τὸν κύαξε Ἰὰ μάτια τῆς γύρω εἶ-
χανε τὸ σκοτεινὸν ἐκεῖνον ἀγέρινον κύκλο ποὺ ἔχουνε
τὰ μάτια τῶν ἐτοιμοθανάτων καὶ τῶν λιγέχρονων.
Χιμογελάσανε μὲ πίκρα ὡς σμίξανε οἱ ματιὲς
τους, ἔπειτα χιμηλώσανε καὶ οἱ δύο τὸ κεφάλι στε-
χωρημένοι.

(—ὦ, νὰ μποροῦσα νὰ κρυφτῶ τὸ μέτωπό μου
στὰ γόνατα σου ἀπόψε καὶ νὰ κλαίω! Κατρακυλῶ
καὶ καθεμέρα καὶ ξεθεωρῶ τὰ χρώματα τῆς
ζωῆς μου καὶ τὰ δαμάτῃ βελία λυγίσανε καὶ τώρα
σφραξάσαν κάτω τὴν ψυχὴ μου. ὦ! νὰ μποροῦσα νὰ
κρατηθῶ ἀπὸ τὰ γόνατα σου καὶ νὰ μὴν πέσω! νὰ
μὴν πέσω!)

Μιὰ τρελλὴ ἐπιθυμία τότε κυριεψὲ νὰ τὴ χα-
δέψῃ, νὰ χαδευτεῖ, νὰ νοιώσει τὰ χέρια τῆς ἀπάνω
του, νὰ νοιώσει τὴν καρδιά τῆς νὰ χτυπᾷ, νὰ
σπαρατίζει σὰ σφαγμένη, μέσα στὴ φουχτα τοῦ
χεριοῦ του.

Σηκώθηκε καὶ στάθηκε ἀποπάνω τῆς καὶ δὲν
τολμοῦσε. Ἡ Χρυσούλα ἔτρεψε σὰν ντελικάτα λι-
λούδια ποὺ κρυώνουν καὶ φεβούναι κάτω ἀπὸ τὸ
κοφτερὸ δρεπάνον τοῦ νέου φεγγαριοῦ. Ὁ λαϊκὸς τῆς
ξέφαινε ἀπὸ τὴ νυχτικὴ τῆς μαλακὸς καὶ χρυσο-